

STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY

JULIANE KOKOTT

přednesené dne 29. března 2007¹

I – Úvod

než by bylo jinak možné podle všeobecného systému zaměstnanců. Zato však museli hradit vyšší částky důchodového pojištění.

1. Předmětem projednávaného řízení o předběžné otázce je opět právní postavení belgických palubních průvodčích ženského pohlaví vůči jejich mužským kolegům, téma, kterým se Soudní dvůr zabýval již v sedmdesátých letech a které bylo podnětem k vydání jeho tří rozsudků ve věci „Defrenne“². Poté, co se judikatura od té doby zabývala v mnoha věcech zejména zásadou stejné odměny pro muže a ženy a rovným zacházením ohledně podmínek zaměstnání, zavádí nás tento případ tematicky zpět k výchozímu bodu judikatury Defrenne, totiž k otázce rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zákonného důchodového pojištění.

2. V letech 1964 až 1980 platila v Belgii pro palubní průvodčí mužského pohlaví zvláštní úprava zákonného důchodového pojištění, která jim umožňovala pobírat vyšší důchod,

3. Palubní průvodčí ženského pohlaví mají z této zvláštní úpravy prospěch teprve od roku 1981³. Na pojistná období před rokem 1981 se tato zvláštní úprava zpětně vztahuje na palubní průvodčí ženského pohlaví pouze tehdy, pokud se nechají dodatečně pojistit. Za tímto účelem byl v roce 1997 vytvořen postup vedoucí k odstranění diskriminace (dále jen „kompenzační postup“), v rámci kterého je po dotčených osobách formou globální jednorázové platby požadována úhrada vyrovnávacích příspěvků zvýšených o úrok v roční sazbě 10 % od konce dotyčného pojistného roku.

1 — Původní jazyk: němčina

2 — Rozsudky ze dne 25. května 1971, Defrenne I (80/71, Recueil, s. 445); ze dne 8. dubna 1976, Defrenne II (43/75, Recueil, s. 455), a ze dne 15. června 1978, Defrenne III (149/77, Recueil, s. 1365 s rozlišením mzdy a jiných pracovních podmínek).

3 — Toto nerovné zacházení již bylo předmětem řízení v rozsudku Defrenne I (viz výše, poznámka pod čarou 2, body 3 a 4), tehdy však v souvislosti s výkladem článku 119 Smlouvy o EHS.

4. Tento kompenzační postup, který umožňuje nastolení rovného postavení příjemců pouze při výrazné finanční zátěži, je třeba v tomto řízení přezkoumat z hlediska práva Společenství. Je třeba objasnit, zda podmínky dodatečného pojištění, tak jak jsou nyní stanoveny v belgickém právu pro bývalé palubní průvodčí ženského pohlaví, nezabývají zásadu rovného zacházení pro muže a ženy jejího užitečného účinku.

6. Článek 4 odst. 1 směrnice 79/7 zní následovně:

„Zásada rovného zacházení znamená vyloučení jakékoli diskriminace na základě pohlaví buď přímo, nebo nepřímo, například s ohledem na manželský nebo rodinný stav, zejména pokud jde o:

— oblast působnosti systémů a podmínek přístupu k nim,

II – Právní rámec

— povinnost přispívat a výpočet výše příspěvků,

A – Právo Společenství

— výpočet dávek včetně zvýšení, na které vzniká nárok s ohledem na manželku nebo manžela nebo vyživované osoby, a podmínky trvání a zachování nároku na dávky.“

5. Účelem směrnice 79/7/EHS⁴ je postupné zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti sociálního zabezpečení. Podle jejího čl. 3 odst. 1 písm. a) se tato směrnice použije mj. na právní úpravu zajišťující ochranu pro případ stáří.

7. Lhůta k provedení směrnice 79/7 uplynula dne 23. prosince 1984⁵.

4 — Směrnice Rady 79/7/EHS ze dne 19. prosince 1978 o postupném zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti sociálního zabezpečení (Úř. věst. L 6, s. 24; Zvl. vyd. 05/01, s. 215), dále jen „směrnice 79/7“.

5 — To vyplývá z čl. 8 odst. 1 směrnice 79/7; viz k tomu rovněž rozsudky ze dne 4. prosince 1986, Nizozemsko v. Federatie Nederlandse Vakbeweging (71/85, Recueil, s. 3855, body 15 a 23), a ze dne 1. července 1993, Van Cant (C-154/92, Recueil, s. I-3811, bod 17).

B – Vnitrostátní právo

8. S účinností od 1. ledna 1964 byla v zákonném důchodovém zabezpečení v Belgii zavedena zvláštní úprava pro tzv. „členy civilních leteckých posádek“, která se lišila od všeobecného systému starobních a pozůstalostních důchodů zaměstnanců. Po novelizaci rozhodných ustanovení v roce 1969 je nyní rozhodujícím právním základem pro tuto zvláštní úpravu královská vyhláška ze dne 3. listopadu 1969⁶.

9. Zvláštní úprava se vyznačuje v zásadě tím, že jak při vybírání příspěvků, tak i při výpočtu důchodu členů posádek se zohledňuje větší část mzdy, než je ta, která slouží jako vyměřovací základ v rámci všeobecného systému zaměstnanců. Osoby zvýhodněné v rámci zvláštní úpravy tak mohly pobírat vyšší důchod než osoby pojištěné v rámci všeobecného systému zaměstnanců, musely však rovněž hradit vyšší příspěvky na důchodové pojištění než podle pravidel všeobecného systému.

10. Palubní průvodčí ženského pohlaví byly původně z působnosti této zvláštní úpravy

výslovně vyňaty⁷, což se projevilo v odpovídajících nižších důchodových nárocích⁸. Teprve královská vyhláška ze dne 27. června 1980⁹ rozšířila od 1. ledna 1981 výhody zvláštní úpravy na palubní průvodčí ženského pohlaví, avšak nikoliv zpětně. Ohledně pojistných období od 1. ledna 1964 do 31. prosince 1980 se řídila výše příspěvků a výše důchodů palubních průvodčích ženského pohlaví všeobecným systémem zaměstnanců.

11. Královskou vyhláškou ze dne 25. června 1997¹⁰ mělo být konečně zajištěno rovné zacházení pro palubní průvodčí mužského a ženského pohlaví rovněž za období od 1. ledna 1964 do 31. prosince 1980. Za tímto účelem byla královská vyhláška ze dne 3. listopadu 1969 doplněna o „kompenzační postup“, který umožňuje dotčeným palubním průvodčím ženského pohlaví využívat cestou dodatečného pojištění důchodu, vypočítaného na stejném základě jako důchod mužským členům letecké posádky.

7 – Viz čl. 1 § 1 bod 2 královské vyhlášky ze dne 3. listopadu 1969, jehož definice členů posádek obsahovala výslovný dodatek „s vyloučením stevardek“ („à l'exclusion des hôtesses de l'air"). Toto nerovné zacházení je vysvětlováno tím, že palubní průvodčí ženského pohlaví nemohly ve svém povolání dosáhnout celé doby trvání pojištění na základě pro ně kdysi platné věkové hranice 40 let, a proto jim neměla být zvláštní úprava k dispozici.

8 – Žalobkyně v původním řízení vypočítávají, aniž by jim bylo v tomto ohledu odporováno, že dosažený starobní důchod k 1. lednu 1991 po 34leté době pojištění by činil pro palubního průvodčího mužského pohlaví 733 760 BEF ročně (kolem 18 189 eur) a pro palubní průvodčí ženského pohlaví naproti tomu pouze 611 290 BEF (kolem 15 153 eur).

9 – *Moniteur belge* ze dne 23. srpna 1980, s. 9700.

10 – *Moniteur belge* ze dne 31. července 1997, s. 19635. Dříve přijatou královskou vyhláškou ze dne 28. března 1984 (*Moniteur belge* ze dne 3. dubna 1984, s. 4100) zrušila belgická státní rada rozsudkem č. 28435 ze dne 2. září 1987.

6 – *Moniteur belge* ze dne 10. prosince 1969, s. 11903.

Toto dodatečné pojištění se provede úhradou vyrovnávacích příspěvků dotčených osob ve formě globální jednorázové platby za období zaměstnání v době od 1. ledna 1964 do 31. prosince 1980 zvýšené o úroky v roční sazbě 10 % od konce dotyčného pojistného roku.

§ 4. Prostý úrok ve výši 10 % p. a. je dlužný za období počínající na konci každého kalendářního roku období, ve kterém probíhá kompenzační postup, a končící k datu žádosti o zahájení kompenzačního postupu.

[...]"

12. Konkrétně je tento kompenzační postup upraven v novém článku 16b královské vyhlášky ze dne 3. listopadu 1969¹¹, jehož § 2 a § 4 odst. 3 znějí následovně:

„[...]

13. Z článku 16b § 9 odst. 2 písm. b) královské vyhlášky ze dne 3. listopadu 1969 krom toho vyplývá, že nový výpočet důchodových nároků za použití kompenzačního postupu je účinný až ode dne podání žádosti o dodatečné pojištění a pouze do budoucnosti.

§ 2. Ustanovení [upravující vyrovnání] lze použít jen tehdy, byly-li v plné výši uhrazeny příspěvky zaměstnavatele a pracovníka, které jsou dlužné v oblasti důchodu na základě zvláštních právních předpisů týkajících se posádek civilních letadel, po odečtení příspěvků zaměstnavatele a pracovníka, které byly zaplacený na důchod zaměstnance.

[...]

III – Skutkový stav a původní řízení

14. Předmětem původního řízení jsou právní spory mezi třemi bývalými palubními průvodčími ženského pohlaví, které byly svého času zaměstnány u belgické letecké společnosti Sabena¹², a belgickým Office national des pensions (ONP)¹³ ve věci výpočtu jejich starobních důchodů. Žalobkyně v původním řízení chtějí v podstatě dosáhnout toho, aby

11 — Toto ustanovení bylo vloženo článkem 4 královské vyhlášky ze dne 25. června 1997.

12 — Société anonyme belge d'exploitation de la navigation aérienne.

13 — Státní důchodová instituce.

byly jejich důchody vypočítány podle zvláštní úpravy pro členy civilních leteckých posádek, která je pro ně výhodnější, aniž by se však musely nákladně dodatečně pojišťovat na období před 1. lednem 1981. ONP to však odmítá.

since 1996, potvrzeným dne 22. září 1997, starobní důchod v sazbě pro osamělé osoby v roční výši 676 734 BFR (16 776 eur) od 1. února 1997. Důchod byl vypočítán na základě doby trvání pojištění 31/34 za léta 1966 až 1994, kdy pracovala jako palubní průvodčí.

15. Ve věci C-231/06 poskytl ONP paní Émilienne Jonkman, narozené dne 24. února 1938, rozhodnutím ze dne 24. března 1997 starobní důchod v sazbě pro osamělé osoby v roční výši 536 960 BFR (13 311 eur) od 1. února 1997. Důchod byl vypočítán na základě doby trvání pojištění 27/34, tj. za léta 1966 až 1992, kdy E. Jonkman pracovala jako palubní průvodčí.

18. Proti těmto rozhodnutím podaly E. Jonkman, H. Vercheval a N. Permesaen žaloby u tribunal du travail¹⁴ Nivelles a dovolávaly se přetrvávající diskriminace palubních průvodčích ženského pohlaví vůči mužským členům posádky letadel při výpočtu důchodu za léta před rokem 1981.

16. Ve věci C-232/06 poskytl ONP paní Héléne Vercheval, narozené dne 25. června 1941, rozhodnutím ze dne 6. května 1996 starobní důchod v sazbě pro osamělé osoby v roční výši 682 915 BFR (16 929 eur) od 1. července 1996. Důchod byl vypočítán na základě doby trvání pojištění 33/34, přičemž profesní dráha palubní průvodčí byla uznána od roku 1963 do roku 1995.

19. Poté, co dvě žalobkyně, E. Jonkman a H. Vercheval, uspěly v prvním stupni, podal ONP opravný prostředek proti oběma rozsudkům tribunal du travail Nivelles¹⁵. Ve třetím původním řízení ovšem žalobkyně N. Permesaen uspěla pouze částečně; proti dotyčnému rozsudku tribunal du travail Nivelles¹⁶ podala opravný prostředek. Všechna tři původní řízení probíhají nyní v druhém stupni před cour du travail¹⁷ Brusel (dále jen „předkládající soud“).

17. Ve věci C-233/06 konečně poskytl ONP paní Noëlle Permesaen, narozené dne 3. ledna 1942, rozhodnutím ze dne 16. pro-

14 — Pracovní soud.

15 — Rozsudky ze dne 17. listopadu 1997, resp. ze dne 9. ledna 1998.

16 — Rozsudek ze dne 26. prosince 2003.

17 — Pracovní soudní dvůr.

IV – Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce a řízení před Soudním dvorem

20. Rozsudky ze dne 10. května 2006 předložil cour du travail Brusel Soudnímu dvoru ve věcech C-231/06, C-232/06 a C-233/06 následující předběžné otázky:

1) K vyrovnávacím příspěvkům¹⁸

Musí být směrnice 79/7/EHS vykládána tak, že dovoluje členskému státu přijmout právní úpravu, jejímž účelem je umožnit původně diskriminované kategorii osob určitého pohlaví účast na důchodovém systému použitelném na kategorii osob opačného pohlaví za podmínky zpětné úhrady příspěvků (jednorázová úhrada velmi vysoké peněžní částky), které jsou na základě právních předpisů platných v tomto státě pro posledně uvedenou kategorii osob promlčeny?

Musí být směrnice 79/7/EHS v případě kladné odpovědi vykládána tak, že členský stát musí přizpůsobit tomuto usta-

novení právní předpisy, které jsou s ní v rozporu, jakmile rozsudek Soudního dvora Evropských společenství konstatuje tento konflikt norem a přinejmenším během promlčecí lhůty, která se uplatní na pohledávku příspěvků vyplývající z přijetí této právní úpravy?

2) K úrokům z prodlení¹⁹

Musí být směrnice 79/7/EHS vykládána tak, že dovoluje členskému státu přijmout právní úpravu, jejímž účelem je umožnit původně diskriminované kategorii osob určitého pohlaví účast na důchodovém systému použitelném na kategorii osob opačného pohlaví za podmínky úhrady vysokých úroků z prodlení, které jsou na základě právních předpisů platných v tomto státě pro posledně uvedenou kategorii osob promlčeny?

Musí být směrnice 79/7/EHS v případě kladné odpovědi vykládána tak, že členský stát musí přizpůsobit tomuto ustanovení právní předpisy, které jsou s ním

18 — Článek 16b § 2 královské vyhlášky ze dne 3. listopadu 1969, ve znění článku 4 královské vyhlášky ze dne 25. června 1997.

19 — Článek 16b § 4 odst. 3 královské vyhlášky ze dne 3. listopadu 1969 ve znění článku 4 královské vyhlášky ze dne 25. června 1997.

v rozporu, jakmile rozsudek Soudního dvora Evropských společenství konstatuje tento konflikt norem a přinejmenším během promlčecí lhůty, která se uplatní na úroky z prodlení vyplývající z přijetí této právní úpravy?

21. Usnesením ze dne 21. června 2006 spojil předseda Soudního dvora věci C-231/06, C-232/06 a C-233/06 pro účely písemné a ústní části řízení a rozsudku.

22. V řízení před Soudním dvorem předložili písemné a ústní vyjádření účastníci tří původních řízení a Komise Evropských společenství; písemné části řízení se dále zúčastnila italská vláda.

V – Posouzení

A – Úvodní poznámka

23. V projednávaném případě je nesporné, že palubní průvodčí ženského pohlaví byly v Belgii v letech 1964 až 1980 přímo diskriminovány na základě svého pohlaví,

neboť jim byly v rámci zákonného důchodového pojištění odepřeny výhody zvláštní úpravy pro členy civilních leteckých posádek.

24. Sporné je pouze, zda je *kompensační postup* zavedený v roce 1997, který měl odstranit tuto diskriminaci, jako takový slučitelný se zásadou rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti sociálního zabezpečení, jak je zakotvena ve směrnici 79/7.

25. Uvedený kompenzační postup je založen na zásadě dodatečného pojištění. Od žen, které chtějí využít výhod zvláštní úpravy, je požadována jednak úhrada vyrovnávacích příspěvků formou globální jednorázové platby, a jednak úročení těchto vyrovnávacích příspěvků v roční sazbě 10 % od konce dotyčného kalendářního roku odpovídajícího době kompenzace. Obojí může vést u dotyčných osob k výraznému finančnímu zatížení.

26. Tyto zvláštnosti kompenzačního postupu činí předkládající soud předmětem obou svých předběžných otázek. Podstatou předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda zásada rovného zacházení pro muže a ženy nebrání úpravě dodatečného pojištění, které je u dotčených osob spojeno s výraznou finanční zátěží.

27. V této souvislosti odkazuje předkládající soud správně na směrnici 79/7. Lhůta k provedení této směrnice sice uplynula dlouho po období placení dotyčných příspěvků v letech 1964 až 1980²⁰. Jelikož však směrnice neobsahuje ustanovení o opaku, uplatní se na budoucí (a samozřejmě i na současné) účinky situací, které vznikly během platnosti starého práva²¹. Proto se musí při přiznávání důchodů, tak jak je *dnes* požadují žalobkyně ve třech původních řízeních s odvoláním na zvláštní úpravu pro členy civilních leteckých posádek, uplatnit zásada rovného zacházení ve smyslu směrnice 79/7.

1. Vyrovnávací příspěvky a jejich úročení ve světle zásady rovného zacházení

29. Podle čl. 4 odst. 1 směrnice 79/7, jehož se jednotlivec může dovolávat přímo²², obsahuje zásada rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti sociálního zabezpečení mj. vyloučení jakékoli diskriminace na základě pohlaví buď přímo, nebo nepřímo, pokud jde o podmínky přístupu k zákonným důchodovým systémům, jakož i o výpočet jejich dávek.

B – K oběma předběžným otázkám

28. Jelikož se odpověď na předběžnou otázku jak ohledně vyrovnávacích příspěvků, tak i ohledně jejich úročení odvíjí od stejných úvah, navrhuji zkoumat obě předběžné otázky společně.

30. Toto ustanovení upřesňuje zásadu rovného zacházení a nediskriminace, která patří mezi obecné zásady práva Společenství a podle ustálené judikatury vyžaduje, aby se srovnatelnými situacemi nebylo zacházeno odlišně a s odlišnými situacemi stejně, není-li takové zacházení objektivně odůvodněné²³.

20 — Směrnici 79/7 bylo třeba provést do 23. prosince 1984; viz bod 7 tohoto stanoviska.

21 — Ustálená judikatura; viz namísto mnohých rozsudky ze dne 15. února 1978, *Bauche a Delquignies* (96/77, Recueil, s. 383, bod 48); ze dne 29. ledna 2002, *Pokrzepowicz-Meyer* (C-162/00, Recueil, s. I-1049, bod 50); ze dne 14. dubna 2005, *Komise v. Lucembursko* (C-519/03, Sb. rozh. s. I-3067, bod 49); ze dne 7. února 2002, *Kauer* (C-28/00, Recueil, s. I-1343, bod 20), a ze dne 6. července 2006, *Kersbergen-Lap a Dams-Schipper* (C-154/05, Sb. rozh. s. I-6249, bod 42).

22 — Rozsudky *Nizozemsko v. Federatie Nederlandse Vakbeweging* (body 21 a 23) a *Van Cant* (body 17 a 18), oba uvedeny v poznámce pod čarou 5.

23 — Viz např. rozsudky ze dne 30. března 2004, *Alabaster* (C-147/02, Recueil, s. I-3101, bod 45); ze dne 14. prosince 2004, *Swedish Match* (C-210/03, Sb. rozh. s. I-11893, bod 70); ze dne 14. dubna 2005, *Belgie v. Komise* (C-110/03, Sb. rozh. s. I-2801, bod 71), a ze dne 12. září 2006, *Eman a Sevinger* (C-300/04, Sb. rozh. s. I-8055, bod 57).

31. Pokud byl systém důchodového pojištění původně uspořádán tak, že z něj měli prospěch pouze příslušníci jednoho pohlaví, požaduje zásada rovného zacházení, aby byli znevýhodnění zaměstnanci *uvedeni do stejné situace* jako zaměstnanci opačného pohlaví²⁴. Konkrétně to znamená dvojí:

32. Jednak musí být takový systém – až do jeho případného zrušení nebo změny – rozšířen i na příslušníky jiného pohlaví, aby bylo zamezeno jejich diskriminaci²⁵.

33. Kromě toho však nemohou příslušníci dosud diskriminované kategorie osob požadovat, aby s nimi bylo z finančního hlediska zacházeno lépe, než kdyby měli přístup k dotčenému systému již od počátku; v předmětném časovém období se proto nemohou vyhnout zejména doplatku při-

spěvků na důchodové pojištění, pokud chtějí využít výhod zvláštní úpravy²⁶.

34. V této souvislosti nelze zásadně napadat skutečnost, že taková úprava vyrovnání, jako je belgická úprava, poskytuje původně vyloučeným palubním průvodčím ženského pohlaví výhody důchodového systému pro členy civilních leteckých posádek pouze tehdy, pokud se dodatečně pojistí tak, že dodatečně uhradí příspěvky.

35. Pokud by totiž existovala vůle poskytnout bývalým palubním průvodčím ženského pohlaví výhody uvedené zvláštní úpravy, aniž by tyto palubní průvodčí byly zatíženy příspěvky, které odpovídají příspěvkům jejich mužských kolegů, vedlo by to v konečném důsledku k neodůvodněnému rovnému zacházení pro značně odlišné situace: obě kategorie osob by obdržely důchody vypočítané podle výhodné zvláštní úpravy, přičemž pouze palubní průvodčí mužského pohlaví by předtím hradili odpovídající vyšší příspěvky na důchodové pojištění. Jejich ženské

24 — Rozsudek ze dne 28. září 1994, Fisscher (C-128/93, Recueil, s. I-4583, bod 35).

25 — Viz obecně k požadavku rozšíření výhod úpravy na diskriminovanou kategorii osob rozsudky ze dne 15. ledna 1998, Schöning-Kougebetopoulou (C-15/96, Recueil, s. I-47, bod 35); ze dne 12. prosince 2002, Rodríguez Caballero (C-442/00, Recueil, s. I-11915, bod 42); ze dne 20. března 2003, Kutz-Bauer (C-187/00, Recueil, s. I-2741, bod 72), a ze dne 7. září 2006, Cordero Alonso (C-81/05, Sb. rozh. s. I-7569, bod 45); přímo ke směrnici 79/7 viz rozsudky uvedené v poznámce pod čarou 5 Nizozemsko v. Federatie Nederlandse Vakbeweging (bod 23) a Van Cant (body 19 až 22), jakož i rozsudek ze dne 13. prosince 1989, Ruzios-Wilbrink (102/88, Recueil, s. 4311, bod 20).

26 — Rozsudky Fisscher (uvedený v poznámce pod čarou 24, body 36 a 37) a ze dne 24. října 1996, Dietz (C-435/93, Recueil, s. I-5223, bod 34), jakož i stanovisko generálního advokáta Van Gervena ze dne 7. června 1994 ve věci Vroege (C-57/93, Recueil, I-4541, bod 30). I když se tyto věci vztahují na profesní důchodové systémy a na tyto nahlíží z pohledu článku 119 Smlouvy o EHS (nyní článek 141 ES), lze zde uvedené úvahy bez problému použít na zde dotčené zákonné důchodové systémy a směrnici 79/7. Článek 141 ES i článek 4 směrnice 79/7 jsou výrazem obecné zásady rovného zacházení a nediskriminace.

kolegyně v tomto období hradily pouze nižší příspěvky do všeobecného systému důchodového pojištění, a disponovaly by proto vyšším čistým příjmem.

36. Bývalé palubní průvodčí ženského pohlaví by tedy byly neoprávněně zvýhodněny, pokud by jim byl dnes poskytován vyšší důchod vypočítaný podle zvláštní úpravy, aniž by byl od nich požadován vyrovnávací příspěvek ve formě dodatečného pojištění²⁷.

37. Otázka, zda je s ohledem na zásadu rovného zacházení legitimní i *úročení*, však závisí na konkrétní podobě a cíli dotyčné úpravy úroků.

38. Úročení vyrovnávacích příspěvků by nebylo možné shledat závadným, pokud by se v rámci dodatečného pojištění provádělo *za účelem vyrovnání kupní síly*, aby se tak zohlednilo znehodnocení měny, ke kterému došlo v mezidobí. Bylo by dokonce výrazem rovného zacházení pro všechny pojištěné

osoby ve smyslu čl. 4 odst. 1 směrnice 79/7, pokud by vyrovnávací příspěvky palubních průvodčích ženského pohlaví odpovídaly nejen *nominálně*, ale i *reálně* příspěvkům, které uhradili jejich mužští kolegové do důchodového pojištění během srovnatelné doby pojištění.

39. Úročení za účelem vyrovnání kupní síly je ovšem přípustné jen tehdy, pokud se znehodnocení měny nezohledňovalo již při výpočtu samotných vyrovnávacích příspěvků. Pokud jsou vyrovnávací příspěvky vypočítány již s ohledem na inflaci, nemůže být znehodnocení měny zohledněno podruhé v rámci úročení. Na jednání před Soudním dvorem nemohla zástupkyně ONP podat vyčerpávající informaci k otázce, zda vyrovnávací příspěvky, které byly požadovány od bývalých palubních průvodčích ženského pohlaví na základě úpravy vyrovnání z roku 1997, již obsahovaly prvek vyrovnání kupní síly.

40. Při stanovení úročení nutného případně k vyrovnání kupní síly musí být členským státům poskytnut prostor k uvážení. Rovněž paušální úroková sazba, která zajistí v *průměru* přiměřené vyrovnání za znehodnocení měny, ke kterému došlo v mezidobí, musí být potud považována za přípustnou. Pouze úroková sazba, která převyšuje to, co

27 — Z hlediska práva Společenství je v této souvislosti bezvýznamné, že byla žalobkyním ve třech původních řízeních vydána jejich rozhodnutí o důchodu *před přijetím belgické úpravy* z roku 1997 týkající se vyrovnávacích příspěvků. Každopádně totiž z práva Společenství pro dotčené osoby nikdy nevyplýval nárok na dodatečné pojištění *bez* placení vyrovnávacích příspěvků.

je nutné k vyrovnání kupní síly, by nebyla v souladu se zásadou rovného zacházení, neboť by požadovala po původně diskriminované kategorii osob nejen pouze nominálně, ale i reálně vyšší příspěvky na důchodové pojištění, než jaké museli svého času uhradit jiní pojištění.

základě tehdejšího právního stavu v Belgii vůbec možné hradit příspěvky důchodového pojištění podle zvláštní úpravy pro členy civilních leteckých posádek. Skutečnost, že tyto příspěvky mohou uhradit následně až dnes, není výsledkem liknavosti palubních průvodčích ženského pohlaví, ale jedná se o přímý důsledek tehdejšího vnitrostátního právního stavu, který je diskriminativní.

41. Nerozhodné je naproti tomu, jakého úroku by mohly docílit bývalé palubní průvodčí ženského pohlaví, kdyby v letech 1964 až 1980 měsíčně investovaly na kapitálovém trhu částku, o kterou jejich čistá mzda převyšovala mzdu jejich mužských kolegů, tedy částku, o kterou příspěvky jejich mužských kolegů ve zvláštním režimu převyšovaly tehdy v Belgii platné všeobecné příspěvky na důchodové pojištění. Palubní průvodčí svého času totiž neměly povinnost vytvořit pro sebe dodatečné soukromé starobní pojištění nebo vytvářet rezervy pro případ případného pozdějšího dodatečného pojištění. Proto jim nelze ani dnes vytýkat, že si nevytvořily odpovídající soukromé úspory.

43. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce vychází bez dalšího z toho, že v projednávaném případě je od dotčených osob požadováno placení *úroků z prodlení*²⁸. Je úkolem předkládajícího soudu, aby znovu důkladně zkoumal, zda v roční sazbě 10 %, tak jak ji stanoví úprava vyrovnání z roku 1997, neslouží přinejmenším zčásti vyrovnání kupní síly za znehodnocení měny, které nastalo v pojistných letech 1964 až 1980. V posledně uvedeném případě by totiž bylo úročení legitimní, avšak pouze v *rozsahu, v němž* nepřesahuje to, co je nutné pro přiměřené vyrovnání kupní síly.

42. Stejně nepřiměřené by bylo požadovat od bývalých palubních průvodčích *úroků z prodlení*. Jak totiž správně uplatňují žalobkyně v původních řízeních, nebylo v rozhodném období let 1964 až 1980 na

28 — Formulace vyrovnávací právní úpravy z roku 1997 se nezdá být v tomto ohledu zcela jasná: v čl. 16b § 4 odst. 3 královské vyhlášky ze dne 3. listopadu 1969 ve znění královské vyhlášky ze dne 25. června 1997 se sice užívá neutrálně znějící formulace „prostý úrok“ (francouzsky „intérêt simple“). Jak však Komise zdůraznila při jednání, je stejný úrok v § 6 tohoto předpisu označován za „úrok z prodlení“ (francouzsky „intérêt de retard“).

44. Jako dílčí výsledek je tedy třeba konstatovat následující:

Vnitrostátní úprava, jejímž účelem je umožnit původně diskriminované kategorii osob daného pohlaví účast na výhodnějším důchodovém systému použitelném na kategorii osob opačného pohlaví za podmínky zpětné úhrady příspěvků, není v rozporu se směrnicí 79/7, z důvodu, že vyžaduje po dotčených osobách, aby cestou dodatečného pojištění

— uhradily vyrovnávací příspěvky

a

— úročily tyto vyrovnávací příspěvky potud, pokud se u úroků nejedná o úroky z prodlení a úročení rovněž nepřevyšuje to, co je nutné pro přiměřené vyrovnání kupní síly.

2. Požadavek účinného uplatnění práva na rovné zacházení

45. I když tedy požadavku dodatečného pojištění nelze z pohledu rovného zacházení

pro muže a ženy v zásadě nic vytknout, zbývá vyřešit otázku, zda rovněž taková právní úprava, jako je belgická úprava, která je spojena s výraznou finanční zátěží pro dotčené osoby, ob stojí z hlediska zásady rovného zacházení ve smyslu směrnice 79/7.

46. Podle *zásady efektivit*²⁹ nesmějí dotyčné předpisy vnitrostátního práva v praxi znemožňovat či nadměrně ztěžovat výkon práva dotyčné osoby na rovné zacházení. Rovněž prostor k uvážení, kterým členské státy v oblasti sociální politiky disponují, nesmí vést k tomu, aby základní zásada práva Společenství, jakou je zásada rovného zacházení, byly zbavena své podstaty³⁰.

47. Tři žalobkyně v původních řízeních uvedly, aniž by jim bylo v tomto ohledu odporováno, že vyrovnávací příspěvky včetně úroků, které měly dodatečně uhradit ve formě globálních jednorázových plateb, by

29 — K zásadě efektivit obecně viz namísto mnohých rozsudky ze dne 16. května 2000, Preston (C-78/98, Recueil, s. I-3201, zejména bod 31), a ze dne 4. července 2006, Adeneler (C-212/04, Sb. rozh. s. I-6057, bod 95).

30 — Rozsudky ze dne 9. února 1999, Seymour-Smith a Perez (C-167/97, Recueil, s. I-623, bod 75) a Kutz-Bauer (uvedený výše v poznámce pod čarou 25, bod 57); v tomtéž smyslu rozsudek ze dne 11. ledna 2007, ITC (C-208/05, Sb. rozh. s. I-181, bod. 40).

dosáhly více než 60 000 eur³¹, přičemž samotné úroky, které činí více než 40 000 eur, mají na této částce zásadní podíl.

48. Je zjevné, že požadavek globální jednorázové platby v této výši v praxi znemožňuje či každopádně nadměrně ztěžuje dotčeným osobám dodatečné pojištění, a tím využití výhod zvláštní úpravy pro členy civilních leteckých posádek.

49. V této souvislosti je zejména třeba mít na paměti, že dotčené osoby jsou již v důchodu a jejich důchody se podle rozhodnutí o důchodech ONP pohybují průkazně v rozmezí mezi 13 311 eury a 16 929 eury ročně, což odpovídá měsíčnímu důchodu ve výši méně než 1 500 eur. Globální jednorázová platba, kterou je třeba uhradit předem, by tedy činila několikanásobek ročního důchodu dotčených osob, a i dodatečná úhrada *neuóčených* vyrovnávacích příspěvků by jakožto jednorázová platba ve výši přibližně 20 000 eur odpovídala výrazně vyšší částce, než je roční důchod.

31 — Za celé období od 1. ledna 1964 do 31. prosince 1980 by globální jednorázová platba včetně úroků činila více než 63 000 eur (výpočty ONP předložené žalobkyněmi k 19. listopadu 1997 ke dvěma srovnatelným případům).

50. Aby se mohly dotčené osoby dodatečně pojistit, musely by výraznou měrou využít svých úspor a možná se dokonce zadlužit. Je zřejmé, že by to bylo z hlediska žalobkyně, které již nejsou aktivně výdělečně činné, hospodářsky nerozumné. Dotčené osoby budou v případě pochybností tihnout k tomu, že se vzdají dodatečného pojištění, neboť finanční zátěž s tím spojená by pro ně byla neúměrná k dosažitelnému zvýšení důchodu o přibližně 2 500 eur ročně (208 eur měsíčně)³².

51. Žalobkyně v původních řízeních proto správně uvádějí, že taková úprava vyrovnání, jako je belgická úprava, není v souladu se zásadou efektivity a ve skutečnosti vede ke znásobení diskriminace, které jsou podrobeny.

52. Aby nebylo zmařeno účinné uplatnění práva na rovné zacházení, muselo by být dotčeným osobám umožněno, aby své vyrovnávací příspěvky a jejich případné úročení neuhrazovaly formou globální jednorázové

32 — Tolik nezpochybněné údaje žalobkyně v původních řízeních.

platby, ale v měsíčních splátkách³³. S tím spojený odklad splatnosti příslušné zbývající částky by rozhodujícím způsobem přispěl k tomu, aby byla hospodářská zátěž dotčených osob snesitelná.

53. V žádném případě by takový model úhrady splátek nevedl k nepřipustnému zvýhodnění bývalých palubních průvodčích ženského pohlaví vůči jejich mužským kolegům³⁴, ale naopak ke srovnatelnosti jejich dotčeného zatížení příspěvky, jak odpovídá zásadě rovného zacházení³⁵. Ani po palubních průvodčích mužského pohlaví nebylo svého času požadováno zaplacení příspěvků na důchodové pojištění najednou, ale bylo třeba je hradit v časovém období několika let, dokonce desetiletí, formou měsíčních plateb, které se navíc daly odečíst z daní³⁶.

54. Výše měsíčních splátek musí být vypočítána vždy s přihlédnutím ke všem okolnostem jednotlivého případu. Jako výchozí bod přitom může sloužit úvaha, že během předpokládané doby pobírání starobního důchodu musejí být zcela zaplacený vyrovnávací příspěvky, jakož i případné úroky.

55. Aby však byla naplněna zásada efektivity, bylo by dále třeba omezit výši celkové měsíční zátěže dotčených osob tak, aby jim jejich dodatečné pojištění navzdory vyrovnávacím příspěvkům, které je třeba uhradit, a případným úrokům, mohlo zajistit zjevnou výhodu. Splátky vyrovnávacích příspěvků včetně úroků proto nesmějí zcela pohltit měsíční zvýšení důchodu bývalé palubní průvodčí ženského pohlaví při využití zvláštní úpravy. Přiměřené by například bylo zadržet kolem poloviny zvýšení důchodu jakožto splátku a druhou polovinu efektivně vyplatit důchodkyním³⁷.

56. Je pravda, že by dotčené osoby při použití takového systému splátek, jejichž výše by byla omezena, mohly již dříve využít zvýšení důchodů, pro které ještě neuhradily

33 — Na okraj budíž poznamenáno, že takový model úhrady splátek již v úpravě vyrovnání z roku 1997 existuje, byť je v současné době omezen na ty případy, ve kterých dotčené osoby ještě nepobírají žádný důchod (čl. 16b § 6 odst. 3 královské vyhlášky ze dne 3. listopadu 1969, ve znění královské vyhlášky ze dne 25. června 1997).

34 — Viz k tomu ještě jednou výše, body 31 a 34 tohoto stanoviska.

35 — V této souvislosti budíž znovu připomenuto, že podle zásady rovného zacházení musejí být znevýhodnění pracovníci uvedeni do stejné situace jako pracovníci druhého pohlaví (rozsudek Fisscher, uvedený v poznámce pod čarou 24, bod 35).

36 — V řízení před Soudním dvorem zůstává nejasné, zda a do jaké míry by byly příspěvky dodatečného pojištění a úroky, které se vybírají v rámci vyrovnávacího řízení, daňově odečitatelné. Každopádně by však případná možnost odečíst příspěvky od daní dotčeným osobám dnes z důvodu jejich skromného důchodového příjmu přinesla sotva citelné výhody.

37 — Vede-li například použití zvláštní úpravy pro palubní personál v případě bývalé palubní průvodčí ženského pohlaví k měsíčnímu zvýšení důchodu o 200 eur v porovnání se starobním důchodem vypočítaným podle všeobecného systému pro zaměstnance, bylo by přiměřené vyplatit dotčené osobě efektivně kolem 100 eur a zbývajících 100 eur zadržet jako splátku vyrovnávacích příspěvků.

veškeré částky nutné z hlediska pojistné matematiky. Stejně tak nelze vyloučit, že dotčené osoby nebudou moci uhradit během pobírání svého důchodu v plné míře nutné vyrovnávací příspěvky³⁸. To může bezpochyby vést k určitému zvýšenému finančnímu zatížení státního důchodového systému.

57. Členský stát, v jehož zákonodárství tkví vlastní příčina diskriminace na základě pohlaví, a s ním spojené orgány zákonného důchodového pojištění však musejí nést i případnou finanční zátěž, kterou s sebou nese účinné uplatnění základní zásady rovného zacházení. Čistě obchodněpolitické úvahy nemohou ospravedlnit diskriminaci na základě pohlaví³⁹. Stejně tak nemohou být využity později, když mají být efektivně odstraněny následky diskriminace, která nastala v minulosti.

58. V projednávaném případě ostatně ani belgická vláda⁴⁰, ani ONP netvrdily, že by

došlo k závažnému ohrožení finanční rovnováhy státního důchodového systému⁴¹, pokud by se bývalým palubním průvodčím umožnilo využívat výhod náležejících členům civilních leteckých posádek již před úplnou úhradou všech vyrovnávacích příspěvků včetně případných úroků.

59. Beztak se zdá, že belgický zákonodárce nevycházal při vytváření úpravy vyrovnání z dodatečného pojištění bývalých palubních průvodčích ženského pohlaví, které by z hlediska rozpočtové politiky bylo neutrální. Úprava vyrovnání z roku 1997 totiž stanoví, že se dodatečně vyberou pouze *příspěvky zaměstnanců* za pojistné roky 1964 až 1980, přičemž *zaměstnavatel* je výslovně osvobozen od dodatečné úhrady na něj připadajících příspěvků na důchodové pojištění⁴².

60. Je tedy třeba konstatovat tento dílčí výsledek:

Vnitrostátní úprava, jejímž účelem je umožnit původně diskriminované kategorii osob

38 — Nejpozději smrtí dotčených osob musí zaniknout i povinnost dodatečné úhrady vyrovnávacích příspěvků, aby finančními důsledky diskriminace, již byly podrobeny bývalé palubní průvodčí ženského pohlaví, nebyli zatěžováni ještě dědicové.

39 — Ustálená judikatura, viz např. rozsudky ze dne 24. února 1994, Roks a další (C-343/92, Recueil, I-571, body 35 a 36); ze dne 6. dubna 2000, Jørgensen (C-226/98, Recueil, s. I-2447, bod 39); ze dne 23. října 2003, Schönheit a Becker (C-4/02 a C-5/02, Recueil, s. I-12575, bod 85), a Kutz-Bauer (uvedený v poznámce pod čarou 22, body 59 a 60).

40 — Belgická vláda se ani řízení před Soudním dvorem neúčastnila.

41 — K tomuto možnému odůvodnění viz – ze spřízněné oblasti základních svobod – zejména rozsudky ze dne 28. dubna 1998, Köhll (C-158/96, Recueil, s. I-1931, bod 41), a ITC (uvedený v poznámce pod čarou 30, bod 43).

42 — Článek 16b § 2 a § 3 královské vyhlášky ze dne 3. listopadu 1969, ve znění královské vyhlášky ze dne 25. června 1997.

určitého pohlaví účast na výhodnějším důchodovém systému použitelném na srovnatelnou kategorii osob opačného pohlaví, je v rozporu se směrnicí 79/7, pokud je pro dotčené osoby spojená s tak vysokou finanční zátěží ve formě globálních jednorázových plateb, že je jim v praxi znemožněno či nadměrně ztíženo dodatečné pojištění. Případně je třeba umožnit splátky, jejichž výše musí být vyměřena tak, aby dodatečné pojištění navzdory vyrovnávacím příspěvkům, které je třeba uhradit, a případným úrokům, přineslo dotčeným osobám citelné výhody.

C – Závěrečné poznámky

1. K počátku dodatečného pojištění

61. Na jednání před Soudním dvorem bylo poukázáno ještě na to, že podle belgické úpravy vyrovnání z roku 1997 má případné dodatečné pojištění účinky *pouze do budoucnosti*, a dotčené osoby proto mohou očekávat zvýšení důchodů za období *po* podání žádosti o dodatečné pojištění⁴³.

43 – To vyplývá, jak potvrdil ONP při jednání, z čl. 16b § 9 odst. 2 písm. b) královské vyhlášky ze dne 3. listopadu 1969, ve znění královské vyhlášky ze dne 25. června 1997.

62. V zásadě je stanovení přiměřených prekluzivních ustanovení v souladu s právem Společenství, pokud jsou přitom dodrženy zásady rovnocennosti a efektivity. Soudní dvůr například rozhodl, že členské státy mohou při dodržení těchto zásad zavést prekluzivní lhůty pro podání žaloby⁴⁴.

63. Ve stejném smyslu musí být možné poskytnout zvýšení důchodů na základě práva Společenství pro příslušníky dříve diskriminované kategorie osob až od podání žádosti a pouze do budoucnosti. To ovšem předpokládá, že i jinak platí ve vnitrostátním právu oprava případných chyb při výpočtu důchodových nároků pouze do budoucna (zásada rovnocennosti)⁴⁵.

64. Přitom je však třeba mít na paměti, že zvýšení důchodů, které je poskytnuto pouze do budoucnosti, nemůže ve stejném rozsahu požadovat vyrovnávací příspěvky jako zvýšení důchodů, které má být dotčeným osobám zapláceno zpětně. Zásada rovného zacházení ukládá, aby byly z vyrovnávacích příspěvků prováděny srážky a přihlédlo se

44 – Viz např. rozsudky ze dne 16. prosince 1976, Rewe v. Landwirtschaftskammer Saarland (33/76, Recueil, s. 1989, bod 5); ze dne 15. září 1998, Edis (C-231/96, Recueil, s. I-4951, body 20 a 35), a ze dne 17. června 2004, Recheio – Cash & Carry (C-30/02, Sb. rozh. s. I-6051, bod 18).

45 – Zde je třeba pomyslet například na nový výpočet nároků na důchod, aby bylo možno přiměřeně zohlednit určité doby vzdělávání nebo výchovy pojištěného.

z hlediska pojistné matematiky k okolnosti, že dotčené osoby obdrží vyšší důchod nikoli již dosažením důchodového věku, ale teprve od značně pozdějšího okamžiku podání žádosti o dodatečné pojištění.

na to, že případné dlužné příspěvky a úroky, které mohou mít palubní průvodčí mužského pohlaví ještě dnes za dotyčné časové období let 1964 až 1980, jsou již promlčeny.

65. Jestliže by tedy předkládající soud měl dospět k závěru, že dodatečné pojištění žalobkyň ve třech původních řízeních bude působit teprve do budoucnosti a je pro něj třeba ještě jedné zvláštní žádosti, je jim třeba poskytnout přiměřené srážky z vyrovnávacích příspěvků a z případně připadajících úroků, které je třeba uhradit. Jestliže by předkládající soud naproti tomu měl dospět k závěru, že již opravné prostředky žalobkyň ve třech původních řízeních proti jejich rozhodnutí o důchodu obsahovaly implicitně žádost o dodatečné pojištění, je jim třeba poskytnout vyšší důchod také zpětně. Případně může v posledně uvedeném případě ONP započíst splatné vyrovnávací příspěvky a případné úroky proti zvýšení důchodů, které je splatné od dosažení důchodového věku.

67. Samotná tato okolnost však nevylučuje, aby byly nyní od palubních průvodčích ženského pohlaví požadovány vyrovnávací příspěvky a případně úroky, pokud chtějí využít výhod zvláštní úpravy pro členy civilních leteckých posádek cestou dodatečného pojištění.

68. S ohledem na promlčení nejsou totiž případné platby příspěvků palubních průvodčích mužského pohlaví za pojistné roky 1964 až 1980 srovnatelné s vyrovnávacími příspěvky, které musejí uhradit palubní průvodčí ženského pohlaví v případě podání žádosti o dodatečné pojištění. Příslušné dluhy spojené s příspěvky nevznikly ve stejném okamžiku, a tudíž ani nemusejí být ve stejném okamžiku promlčeny. Naopak je přímo v povaze věci, že dluhy spojené s příspěvky a úroky, které vznikly dříve, se promlčí rovněž dříve než ty, které začnou existovat teprve dodatečně v důsledku žádosti dotčené osoby o dodatečné pojištění.

2. K promlčení dluhů spojených s příspěvky a úroky

66. Ve své žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce poukazuje předkládající soud zejména

69. Pokud by bylo na vyrovnávací příspěvky včetně úroků, které musejí uhradit bývalé

palubní průvodčí ženského pohlaví, od počátku nahlíženo jako na promlčené, potom by byla zásada dodatečného pojištění zba-vena svého smyslu a fakticky by došlo ke zvýhodnění palubních průvodčích ženského pohlaví vůči palubním průvodčím mužského pohlaví. Takový výsledek by však byl v rozporu se zásadou rovného zacházení pro muže a ženy. Jak již bylo zmíněno⁴⁶, nemohou se příslušníci dosud diskriminované kategorie osob s odvoláním na zásadu rovného zacházení vyhnout doplatku svých příspěvků na důchodové pojištění za dotčené časové období.

70. Samozřejmě však musejí platit pro vyrovnávací příspěvky palubních průvodčích ženského pohlaví (případně splatné ve formě splátek) včetně úroků *od okamžiku jejich vzniku* stejné promlčecí lhůty jako pro příspěvky důchodového pojištění a úroky, které bylo třeba uhradit svého času palubními průvodčími mužského pohlaví za pojistné roky 1964 až 1980.

3. K případnému omezení časových účinků rozsudku

71. V některých případech, které se týkaly rovného zacházení pro muže a ženy, omezil

Soudní dvůr s poukazem na zásadu právní jistoty časové účinky svých rozsudků⁴⁷.

72. Podle ustálené judikatury je však takové omezení možné jen výjimečně⁴⁸, a sice pokud jsou splněny dvě podmínky⁴⁹: zaprvé musí existovat riziko závažných hospodářských dopadů souvisejících zejména s vysokým počtem právních vztahů založených v dobré víře na základě právní úpravy považované za platnou a účinnou. Zadruhé musejí být jednotlivci a vnitrostátní orgány vedeni k chování, které není v souladu s právní úpravou Společenství z důvodu objektivní a závažné nejistoty ohledně dosahu ustanovení práva Společenství, ke které případně přispělo i samotné chování jiných členských států nebo Komise.

73. V projednávaném případě není každopádně splněna první podmínka. Jak již bylo uvedeno, netvrdily belgická vláda ani ONP, že u uvažovaného řešení je třeba se obávat

47 — Viz zejména rozsudky Defrenne II (uvedený v poznámce pod čarou 2, body 69 až 75, zejména bod 74), a ze dne 17. května 1990, Barber (C-262/88, Recueil, s. I-1889, body 40 až 45, zejména bod 44).

48 — Rozsudky ze dne 15. března 2005, Bidar (C-209/03, Sb. rozh. s. I-2119, bod 67), ze dne 27. dubna 2006, Richards (C-423/04, Sb. rozh. s. I-3585, bod 40), a ze dne 6. března 2007, Meilicé (C-292/04, Sb. rozh. s. I-1835, bod 35).

49 — Rozsudky Bidar (bod 69) a Richards (bod 42), uvedené v poznámce pod čarou 48.

46 — Viz výše, body 33 a 34 tohoto stanoviska.

závažných hospodářských dopadů, jako je nebezpečí závažného ohrožení finanční stability státního důchodového systému.

74. Proto Soudní dvůr nemá důvod omezit v projednávaném případě časové účinky svého rozsudku.

VI – Závěry

75. S ohledem na uvedené úvahy navrhuji Soudnímu dvoru, aby odpověděl Cour du travail Brusel takto:

- 1) Vnitrostátní úprava, jejímž účelem je umožnit původně diskriminované kategorii osob určitého pohlaví účast na výhodnějším důchodovém systému použitelném na kategorii osob opačného pohlaví, není v rozporu se směrnicí 79/7/EHS jen proto, že vyžaduje po dotčených osobách, aby cestou dodatečného pojištění

— uhradily vyrovnávací příspěvky

a

— úročily tyto vyrovnávací příspěvky potud, pokud se u úroků nejedná o úroky z prodlení a úročení rovněž nepřevyšuje to, co je nutné pro přiměřené vyrovnání kupní síly.

- 2) Taková úprava je však v rozporu se směrnicí 79/7/EHS, pokud je pro dotčené osoby spojená s natolik vysokou finanční zátěží ve formě globálních jednorázových plateb, že je jim v praxi znemožněno či nadměrně ztíženo dodatečné pojištění. Případně je třeba umožnit splátky, jejichž výše musí být vyměřena tak, aby dodatečné pojištění navzdory vyrovnávacím příspěvkům, které je třeba uhradit, a případným úrokům přineslo dotčeným osobám citelné výhody.